

โครงการวิจัยเพื่อการออกแบบศิลปะ เครื่องปั้นดินเผาสำหรับติดตั้งเฉพาะที่ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

พิม สุทธิคำ*

ภาควิชาการออกแบบอุตสาหกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

pim.k@chula.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอกระบวนการและผลลัพธ์ในการออกแบบศิลปะเครื่องปั้นดินเผาเพื่อการติดตั้งเฉพาะที่ สำหรับบาร์ในโรงพักคอย ชั้น 3 อาคาร 14 ชั้น คณะมนุษยศาสตร์และการจัดการการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยกรุงเทพ วิทยาเขตรังสิต ซึ่งเป็นอาคารที่สร้างขึ้นใหม่ พื้นที่สาธารณะของอาคารที่ใช้ในการพบปะสังสรรค์ในบรรยากาศเป็นกันเองนั้นมักเกิดขึ้นพร้อมกับการรับประทานอาหารและการดื่ม เนื่องจากงานศิลปะนี้จะถูกติดตั้งอยู่ในอาคารเรียน ผู้ออกแบบตกแต่งภายในจึงต้องการงานศิลปะติดตั้งที่มีเนื้อหาสื่อถึงภาษาชนในรูปแบบต่างๆ รวมถึงเนื้อหาเชิงข้อมูลในทางอ้อม

ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีการศึกษาเพื่อรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานออกแบบ ข้อมูลพื้นฐานของอาคาร ลักษณะการใช้สอย หลักสูตรการเรียนการสอนที่เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยว การโรงแรม ประมวลเป็นข้อสรุปเบื้องต้น ซึ่งนำไปสู่แนวคิดเกี่ยวกับการใช้ข้อมูลทางกายภาพของเครื่องถ้วยชามที่ใช้ในงานการโรงแรมซึ่งรวบรวมจากประเภทภาษาและขนาด นำมาปรับเป็นรูปทรงจำนวนมากเพื่อประกอบกันเป็นผลงานจัดวางที่แขวนลงมาจากเพดานของห้อง ขนาดของผลงานกินพื้นที่ กว้าง 1.80 เมตร ยาว 4.50 เมตร ลึก 1.50 เมตร ชิ้นงานที่ประกอบในศิลปะเพื่อการติดตั้งเฉพาะที่ชิ้นนี้ขึ้นรูปด้วยการหล่อดินสี กำหนดให้เป็นสีน้ำเงินในระดับต่างๆ เพื่อเชื่อมโยงถึงเครื่องลายครามอันเป็นเครื่องถ้วยที่เป็นที่รู้จักคุ้นเคยดี และสะท้อนถึงเครื่องกระเบื้องที่มีคุณค่าสูงมาแต่อดีต การวางองค์ประกอบในการออกแบบยังต้องแสดงออกถึงอัตลักษณ์ของผู้ออกแบบในฐานะศิลปินเครื่องปั้นดินเผาอีกด้วย กระบวนการวิจัยเพื่อการออกแบบที่ได้เรียบเรียงเป็นขั้นเป็นตอนในบทความนี้จะเป็นประโยชน์ต่อนักออกแบบในโครงการศิลปะติดตั้งแบบเฉพาะที่ต่อไป

คำสำคัญ: ศิลปะเครื่องปั้นดินเผา งานออกแบบเครื่องปั้นดินเผา ศิลปะเพื่อการติดตั้งเฉพาะที่ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์

Research and Design for Ceramic Art Installation at Bangkok University

Pim Sudhikam*

Department of Industrial Design, Faculty of Architecture, Chulalongkorn University

pim.k@chula.ac.th

Abstract

This article presents the process and results in site specific ceramic art installations design for a newly built lobby bar of the Faculty of Humanities and Tourism Management Bangkok University (Rangsit Campus). This public area is designed for casual meeting that revolves around eating and drinking. The interior designer has requested an installation art that relates to tableware and indirectly presents information about it. The research process includes investigating related documents on building design, space usage, and curriculum of hotel and tourism management. Design concept draws physical information like shape and dimension of tableware for banqueting and converts those data into a group of forms intended for the final installation. The result is an installation size 1.80 meters wide, 4.50 meters long and 1.50 meters deep hung from the ceiling. All the ceramic forms in this installation are slip-casted with colored slip. They are made in different shades of blue to represent the Blue and White pottery. The Blue and White pottery is easy to recognize and historically significant. This installation reflects my ceramic art identity through the shapes and the way they were composed. The research and design process in this article will benefit designers who wish to create site specific installation art in the future.

Keywords: ceramic arts, ceramic design, site-specific installation art, Bangkok University

* Assistant Professor

บทนำ

บทความนี้นำเสนอกระบวนการและผลลัพธ์ในการออกแบบศิลปะเครื่องปั้นดินเผาเพื่อการติดตั้งเฉพาะที่ (Ceramic art installation) ซึ่งหมายถึงงานศิลปะซึ่งทำงานร่วมกับพื้นที่แวดล้อม เป็นการติดตั้งถาวร โดยปกติแล้วการออกแบบจะทำงานร่วมกับกระบวนการออกแบบสถาปัตยกรรมและการออกแบบตกแต่งภายในหรือกระทำได้ภายหลังเล็กน้อย ผู้ออกแบบจำเป็นต้องทำความเข้าใจความหมายและบริบทของสถานที่เพื่อสร้างสรรค์ผลงานที่มีความเฉพาะสำหรับสถานที่ดังกล่าว งานศิลปะนี้จะถูกติดตั้งอยู่ในอาคารเรียนของคณะมนุษยศาสตร์และการจัดการการท่องเที่ยว ผู้ออกแบบตกแต่งภายในจึงต้องการงานศิลปะติดตั้งที่มีเนื้อหาสื่อถึงภาษาในรูปแบบต่างๆ รวมถึงเนื้อหาเชิงข้อมูลในทางอ้อม

ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีการศึกษาเพื่อรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานออกแบบ โดยศึกษาข้อมูลพื้นฐานของอาคาร ลักษณะการใช้สอย หลักสูตรการเรียนการสอนที่เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยว การโรงแรม ประมวลเป็นข้อสรุปเบื้องต้น ซึ่งนำไปสู่แนวคิดเกี่ยวกับการใช้ข้อมูลทางกายภาพของเครื่องถ้วยชามที่ใช้ในกิจการโรงแรมซึ่งรวบรวมจากประเภทภาษาและขนาด นำมาปรับเป็นรูปทรงพื้นฐานจำนวนมากเพื่อประกอบกันเป็นผลงานจัดวางที่แขวนลงมาจากเพดานของห้อง ขนาดของผลงานกินพื้นที่ กว้าง 1.80 เมตร ยาว 4.50 เมตร ลึก 1.50 เมตร ชิ้นงานที่ประกอบในศิลปะเพื่อการติดตั้งเฉพาะที่ชิ้นนี้ขึ้นรูปด้วยการหล่อ น้ำดินสี กำหนดให้เป็นสีน้ำเงินในระดับต่างๆ เพื่อเชื่อมโยงถึงเครื่องลายครามอันเป็นเครื่องถ้วยที่เป็นที่รู้จัก

คุ้นเคยดี และสะท้อนถึงเครื่องกระเบื้องที่มีคุณค่าสูงมาแต่อดีต

รายละเอียดโครงการวิจัย

งานออกแบบศิลปะเครื่องปั้นดินเผาเพื่อการติดตั้งเฉพาะที่ สำหรับบาร์ในโรงพักคอย ชั้น 3 อาคารเรียนและปฏิบัติการ 14 ชั้น (Tourism Tower) คณะมนุษยศาสตร์และการจัดการการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยกรุงเทพ วิทยาเขตรังสิต ซึ่งเป็นอาคารสร้างใหม่โดยบริษัทสถาปนิก 49 และออกแบบตกแต่งภายในโดยบริษัท IA 49 ในปี พ.ศ. 2555 โจทย์ของงานออกแบบคือต้องการงานศิลปะติดตั้งเฉพาะที่ ในพื้นที่สาธารณะของอาคารที่ใช้ในการพบปะสังสรรค์ในบรรยากาศเป็นกันเอง ซึ่งมักเกิดขึ้นพร้อมกับการรับประทานอาหารและการดื่ม เนื่องจากงานศิลปะนี้จะถูกติดตั้งอยู่ในอาคารเรียน ผู้ออกแบบตกแต่งภายในจึงต้องการงานศิลปะติดตั้งที่มีเนื้อหาสื่อถึงภาษาในรูปแบบต่างๆ รวมถึงเนื้อหาเชิงข้อมูลในทางอ้อม¹

คณะผู้ออกแบบประกอบด้วย ผศ.พิมพ์ สุธิตำ (หัวหน้าคณะและศิลปินเครื่องปั้นดินเผา) นายปิยะพงศ์ กรรณล้วน (สถาปนิกและนักออกแบบในโครงการ) น.ส.อังคณา หวัง และ นายรัชชิต ปัญญาเลิศลักษณ์ (ผู้ขึ้นรูปชิ้นงานเครื่องปั้นดินเผา) มีหน้าที่รับผิดชอบกระบวนการออกแบบและจัดทำชิ้นงานดินเผา รวมถึงการติดตั้งให้สำเร็จในพื้นที่ เริ่มรับคำสั่งจ้างโครงการ เดือนมีนาคม 2555 ทำการออกแบบเสร็จเดือนเมษายน ทำการผลิตและติดตั้งเสร็จสิ้นในเดือนมิถุนายน 2555

¹ ข้อมูลจากการประชุมรับคำสั่งจ้างโครงการ มีนาคม 2555

การออกแบบศิลปะเครื่องปั้นดินเผาเพื่อการติดตั้งเฉพาะที่ในโครงการนี้ประกอบด้วยกระบวนการห้าขั้นตอน ได้แก่

1. รวบรวมและศึกษาข้อมูลประกอบการออกแบบ เช่น สภาพแวดล้อม พื้นที่สำหรับติดตั้ง ข้อมูลเกี่ยวกับ คณະมนุษยศาสตร์และการจัดการการท่องเที่ยว และแนวคิดเบื้องต้นจากสถาปนิกภายใน
2. วิเคราะห์ข้อมูล
3. กำหนดแนวความคิดและสังเคราะห์เป็นรูปแบบต่างๆ
4. ทำการทดลองวัสดุเพื่อกำหนดเนื้อดิน สูตรสี และวิธีการขึ้นรูปที่เหมาะสม
5. ออกแบบส่วนการประกอบติดตั้ง

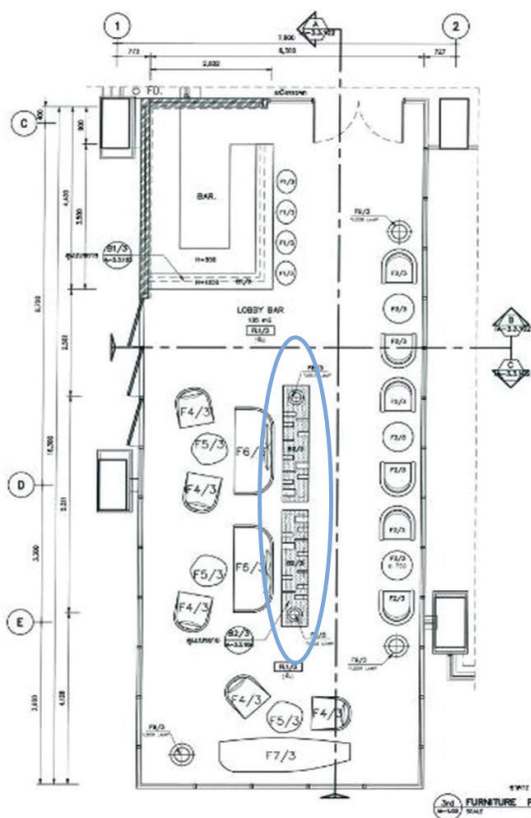
การศึกษาพื้นที่ติดตั้งและสภาพแวดล้อมของงานออกแบบ

พื้นที่สำหรับติดตั้งผลงานอยู่ในห้อง Lobby Bar ชั้น 3 ของอาคารเรียนและปฏิบัติการ 14 ชั้น ตำแหน่งของห้องอยู่ด้านหน้าของอาคาร มองเห็นได้จากระยะไกล และมองเห็นได้ตั้งแต่ถนนภายในมหาวิทยาลัยช่วงที่ผ่านหน้าอาคารเรียนนี้เนื่องจากผนังส่วนใหญ่เป็นกระจก ตำแหน่งที่ติดตั้งชิ้นงานกำหนดให้ติดตั้งห้อยลงมาจากเพดาน จึงทำให้เห็นได้จากภายนอกตั้งแต่ยังไม่เข้าสู่ตัวอาคาร และยังสามารถมองเห็นได้จากชั้น 1 ในบริเวณโถงพักคอยอีกด้วย นับว่าเป็นตำแหน่งติดตั้งที่ต้องคำนึงถึงมุมมองหลากหลาย จำเป็นต้องมีความน่าสนใจทั้งในระยะใกล้และไกลจากมุมมองปกติและมุมมองซ้อนขึ้น

ภาพที่ 1 อาคารเรียนและปฏิบัติการ 14 ชั้น Tourism Tower

ที่มา: <http://www.bu.ac.th/tha/academic-school-of-humanities-and-tourism-management.html>

ภาพที่ 4 ผังเครื่องเรือนในห้อง และบริเวณติดตั้งผลงาน
ที่มา: ภาพจากบริษัท IA 49

การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ คณะมนุษยศาสตร์และการจัดการ การท่องเที่ยว

คณะมนุษยศาสตร์และการจัดการการท่องเที่ยว ปัจจุบันตั้งอยู่ที่ วิทยาเขตรังสิต อาคาร A4 9/1 หมู่ที่ 5 ถนนพหลโยธิน ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี 12120 ถูกจัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 22 มกราคม พ.ศ. 2524 มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนานักศึกษาให้เป็นบุคลากรที่มีคุณภาพและเป็นมืออาชีพในอุตสาหกรรม

ท่องเที่ยว มีทักษะและประสบการณ์ในการประกอบอาชีพในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อมูลในเว็บไซต์ของคณะมนุษยศาสตร์และการจัดการท่องเที่ยวอธิบายเกี่ยวกับคณะฯ ไว้ว่า :

“พร้อมรับ AEC ด้วยหลักสูตรภาษาและศาสตร์แห่งการบริการด้านต่างๆ รองรับธุรกิจการท่องเที่ยวและโรงแรม เน้นการปฏิบัติงานกับศูนย์ปฏิบัติการครบวงจร ที่ทันสมัยที่สุด สู่ผู้นำด้านบริการ ที่เดียวที่ให้โอกาสก้าวสู่ธุรกิจบริการอย่างแท้จริง ผึกทำงานใน BU Restaurant และ BU Café ให้ได้รับประสบการณ์ตรงผ่านการเรียนรู้ทางวิชาการและการฝึกปฏิบัติ ภายในห้องปฏิบัติการจำลองของโรงแรม ห้องพักรมาตรฐาน ห้องชุดภัตตาคาร คอฟฟี่ช็อป และห้องครัว เพื่อเสริมทักษะเฉพาะสาขาให้แก่นักศึกษา”²

และอาคาร Tourism Tower มีคำอธิบายประกอบว่า

“ความพร้อมสำหรับทุกความคิดสร้างสรรค์ ที่ได้รับการยอมรับในการผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพและความชำนาญในวิชาชีพ ผสมผสานกับหลักสูตรการเรียนการสอนที่ทันสมัย พร้อมอาคาร และห้องปฏิบัติการที่ทันสมัยและครบวงจร”

ชี้ให้เห็นว่ามหาวิทยาลัยต้องการเน้นความทันสมัย เป็นนานาชาติ เน้นการศึกษาโดยการปฏิบัติจริงและมีความคิดสร้างสรรค์ ประเมินได้จากการลงทุนสร้างสภาพแวดล้อมให้ห้องเรียน/อาคารเรียน ให้ใกล้เคียงกับบรรยากาศของธุรกิจการท่องเที่ยวและการโรงแรม เช่น มีการตกแต่งโถงรับรองของอาคารเรียนราวกับโถงรับรองของโรงแรม เป็นต้น คณะสถาปนิกภายในกำหนดให้มี การจัดจ้างสร้างงานศิลปะ (commissioned art)

² “ข้อมูลคณะ” คณะมนุษยศาสตร์และการจัดการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, สืบค้นวันที่ 20 มีนาคม 2560, <http://www.bu.ac.th/tha/academic-school-of-humanities-and-tourism-management.html>

ขึ้นในหลายจุดของอาคาร Tourism Tower นี้ โดยระบุให้งานศิลปะในแต่ละจุดสะท้อนถึงบริบทการใช้งานที่แตกต่างกันไป สำหรับส่วน lobby bar ซึ่งเป็นพื้นที่ทำงานของผู้ออกแบบนั้น แสดงถึง “การพบปะสังสรรค์ในบรรยากาศเป็นกันเอง ซึ่งมักเกิดขึ้นพร้อมกับการรับประทานอาหารและการดื่ม” การรับประทานอาหารและการดื่มเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับเครื่องถ้วยชาม (tableware) ซึ่งในขณะเดียวกันก็เชื่อมโยงโดยตรงกับวัสดุประเภทดินเผา ในความเชื่อมโยงที่ตรงไปตรงมานี้ความท้าทายอยู่ที่ว่าจะแสดงออกอย่างไรให้ตรงตามความหมาย สามารถเสถียรได้นาน และยังแสดงออกถึงอัตลักษณ์ของผู้ออกแบบในฐานะศิลปินเครื่องปั้นดินเผา

แนวความคิดและการสังเคราะห์

แนวความคิดในการออกแบบโครงการนี้มาจาก 3 ส่วนด้วยกัน กล่าวคือ

1. การเรียนการสอนเรื่องการโรงแรม งานบริการอาหารและเครื่องดื่ม สารบัญภาษาที่ใช้บนโต๊ะอาหาร
2. เครื่องปั้นดินเผาที่เป็นที่รู้จักดีในประวัติศาสตร์เครื่องลายคราม (Blue and white)
3. อัตลักษณ์ของผู้ออกแบบในฐานะศิลปินเครื่องปั้นดินเผา งานมีเนื้อหาเกี่ยวกับภาษา มีรูปทรงซ้ำๆ มาอยู่ร่วมกัน มักมีรูปทรงเรียบง่าย

ในเบื้องต้นผู้ออกแบบมีความเห็นว่าข้อมูลจากตำราเกี่ยวกับการโรงแรม เช่น ในรายวิชา *กร.222 การบริการอาหารและเครื่องดื่ม* โดยเฉพาะในเรื่องของภาษาชนิดต่างๆ ที่นักศึกษาต้องเรียนนั้นมีความน่าสนใจที่จะนำมาเป็นแนวความคิดในการออกแบบได้ เพราะการเรียนรู้เกี่ยวกับการบริการอาหารและเครื่องดื่ม จำเป็นต้องศึกษาประเภทของอาหาร รูปแบบการจัดโต๊ะ อุปกรณ์ที่ใช้บนโต๊ะอาหาร ในจำนวนนั้นประกอบไปด้วยเครื่องกระเบื้องขนาดและรูปทรงต่างๆ เป็นจำนวนมาก สำหรับหน้าที่ใช้สอยที่แตกต่างกัน (ภาพที่ 5)

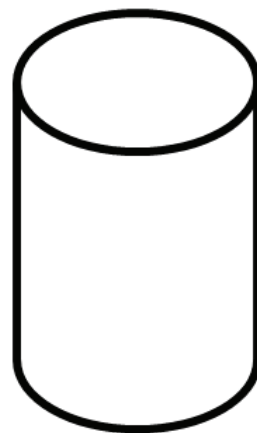
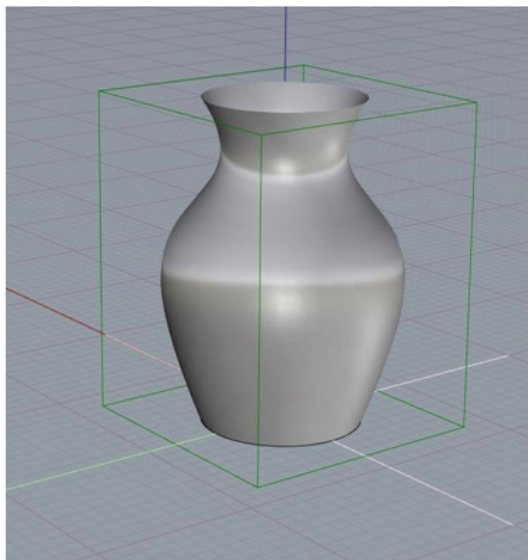
ผู้ออกแบบได้เลือกใช้ข้อมูลขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางและความสูงของภาชนะแต่ละชนิด เช่น จานขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง x มม. สูง y มม. เป็นต้น แปลงค่าข้อมูลขนาดของภาชนะมาหา bounding volume หรือปริมาตรปิดล้อมวัตถุ ปริมาตรปิดล้อมวัตถุของวัตถุสามมิติหนึ่งๆ คือ ปริมาตรรวมของระยะ กว้าง $\times$ ยาว $\times$ สูง ในสามแกนซึ่งสามารถบรรจุวัตถุนั้นๆ ลงไปได้ ในกรณีนี้เลือกใช้รูปทรงของ bounding cylinder ซึ่งนับเป็น bounding volume ชนิดหนึ่ง รูปทรงกระบอกของ bounding cylinder นี้สื่อถึงขอบเขตในสามมิติของชิ้นภาชนะหนึ่งๆ โดยตัดทอนรายละเอียดที่บ่งชี้ถึงการเป็นภาชนะชนิดหนึ่งชนิดใดอย่างเจาะจงเกินไป เหลือเป็นเพียงรูปทรงกระบอกขนาดต่างๆ ที่จะถูกนำมาจัดรวมกันในผลงานสุดท้าย (ภาพที่ 6)

การเลือกรูปทรงเรขาคณิตอันเป็นรูปทรงที่เรียบง่ายและการใช้รูปทรงซ้ำๆ มาประกอบกันนี้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ในงานศิลปะเครื่องปั้นดินเผาของผู้ออกแบบ กล่าวคือเมื่อพิจารณารูปแบบของงานทำงานสร้างสรรค์งานศิลปะเครื่องปั้นดินเผาที่ผ่านมาจะพบว่ามีจุดร่วมกันอยู่หลายประการ เช่น มักเป็นงานที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับภาษาหรือใช้ภาษาเพื่อเป็นอุปไมยถึงสิ่งอื่น มักมีรูปทรงซ้ำๆ หรือรูปทรงจำนวนมากมาจัดวางรวมกัน บางครั้งอาศัยวิธีการจัดวาง (installing) มาสร้างความหมายหนึ่งๆ ขึ้น รูปทรงที่ใช้มักไม่ซับซ้อนและใช้สีเรียบง่าย ไม่มีลวดลายประดับประดามากนัก ตัวอย่างเช่น

ผลงานชื่อ “Hard Fact” เป็นทรงกระบอกขนาดต่างๆ ขึ้นรูปด้วยแป้นหมุน เนื้อดินพอร์สเลน ด้านข้างของทรงกระบอกเขียนเส้นและตัวเลขเพื่อระบุขนาดความสูงและเส้นรอบรูปรวมถึงปริมาตรบรรจุที่คำนวณขึ้นจากข้อมูลตามข้างต้นสำหรับทรงกระบอกแต่ละอัน แต่ทั้งนี้ค่าตัวเลขที่วัดได้และนำมาเขียนไว้เป็นการวัดก่อนการเผา แท้จริงแล้วเครื่องปั้นดินเผาจะเกิดการหดตัวหลังการเผาดังนั้นขนาดที่แท้จริงของทรงกระบอกแต่ละใบกับข้อมูลที่เขียนอยู่ด้านข้างของมันนั้นล้วนไม่ถูกต้องทั้งสิ้น ผลงานชุดนี้วิพากษ์ถึงความคลั่งคลៃใน “ตัวเลขข้อมูล” และการทุ่มเทเพื่อตัวเลขเหล่านั้นที่สุดท้ายแล้วอาจจะไม่มี

ภาพที่ 5 ที่มาของแนวความคิด สารบัญเครื่องใช้บนโต๊ะอาหาร

Ø 150 มม. สูง 220 มม.

ภาพที่ 6 การแทนค่ารูปทรงภาชนะด้วย bounding cylinder เช่น แจกันขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 150 มม. สูง 220 มม. กลายเป็นทรงกระบอกขนาด เส้นผ่าศูนย์กลาง 150 มม. สูง 220 มม. เป็นต้น

ความหมายอะไร หรือไม่ได้บอกอะไรแก่เรามากนัก (ภาพที่ 7)

ผลงานชื่อ “(Not) All Pots are Created Equal” เป็นผลงานที่ประกอบด้วยถ้วยสีขาวจำนวน 60 ใบ ขึ้นรูปด้วยแป้นหมุน เนื้อดินพอร์สเลน ทุกใบมีรูปทรงเดียวกันแต่มีขนาดที่ไล่กันตั้งแต่ความสูงประมาณ 40 มิลลิเมตร จนถึง 140 มิลลิเมตร โดยมีขนาดใหญ่ขึ้นทีละน้อย (ประมาณ 1-2 มิลลิเมตร) จัดวางบนแท่นยาว 9 เมตรที่มีความลาดเอียง 1:100 เมื่อวางถ้วยแต่ละใบในตำแหน่งที่เหมาะสม ถ้วยทุกใบจะสูงเท่ากัน ผลงานชุดนี้ตั้งคำถามเกี่ยวกับความเท่าเทียมกันในสังคมและกระบวนการแทรกแซงจากปัจจัยภายนอกที่จะช่วยให้เกิดความเท่าเทียมกันได้มากขึ้น (ภาพที่ 8)

ผลงานชื่อ “Time” ประกอบด้วยภาชนะรูปทรงสูงจำนวน 13 ใบ ขึ้นรูปด้วยการกด เนื้อดินพอร์สเลน ไม่มีการเผา ผลงานในชุดนี้เป็นกระบวนการพยายามทำความเข้าใจความหมายของเวลา และพยายามทำให้นามธรรมของเวลาปรากฏออกมาเป็นวัตถุ โดยกระบวนการการขึ้นรูปที่เนิบช้าและการจ้องใจไม่เผาชิ้นงาน การเผาเป็นการฉีกเวลาและมอบความเป็นถาวรให้แก่เครื่องปั้นดินเผา แต่ดินที่ไม่ได้ถูกเผานั้นสามารถย่อยสลายหรือจะเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อม (เช่น แดงหรือฝุ่นเป็นผง) ภาชนะจำนวนหนึ่งยังคงอยู่ตลอดระยะเวลา 19 ปีมานี้ (ภาพที่ 9)

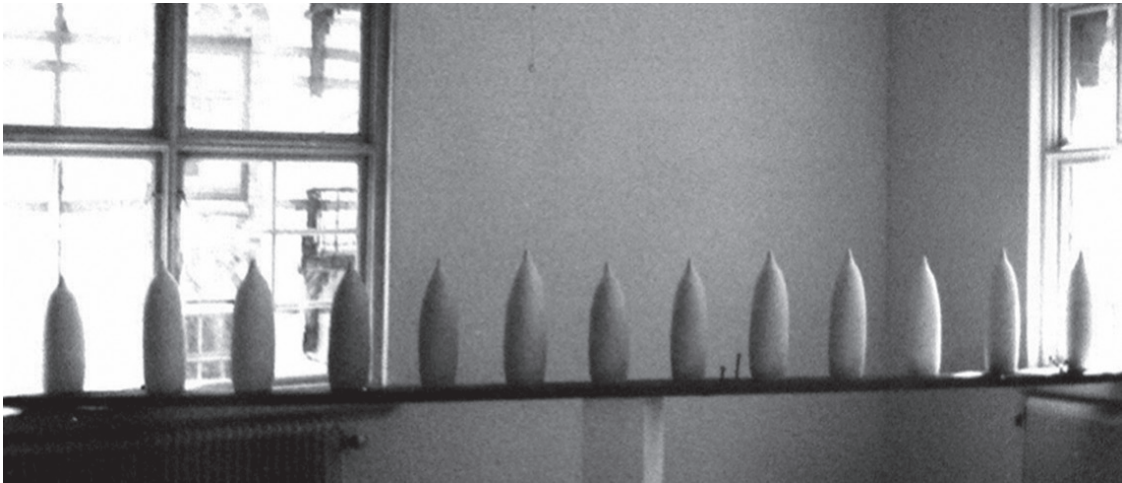
ต่อมาผลงานนี้เลือกเชื่อมโยงและนำเสนอความเป็นเครื่องปั้นดินเผาผ่านทางเครื่องปั้นดินเผาในประวัติ-

ภาพที่ 7 ผลงานชุด “Hard Fact” แสดงที่ นิทรรศสถาน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2556

ภาพที่ 8 ผลงานชุด “(Not) All Pots are Created Equal” แสดงที่ หอศิลป์มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ ปี พ.ศ. 2558
ภาพถ่ายโดย วีรวิทย์ ศิริอมรเทพ

ภาพที่ 9 ผลงานชื่อ “Time” แสดงที่มหาวิทยาลัยโกเธนเบิร์ก ประเทศสวีเดน ปี พ.ศ. 2541

ศาสตร์ประเภทเครื่องลายคราม เครื่องลายครามหรือ Blue and White หมายถึงเครื่องปั้นดินเผาเนื้อพอร์สเลนที่มีการตกแต่งด้วยออกไซด์ของโคบอลต์โดยการเขียนด้วยพู่กัน แล้วจึงนำไปเคลือบใสและเผาด้วยอุณหภูมิตั้งแต่ 1250-1310 องศาเซลเซียส เนื้อดินพอร์สเลนจะมีสีขาวบริสุทธิ์และออกไซด์ของโคบอลต์หลังเผาจะให้สีน้ำเงิน สามารถไล่ความหนักเบาได้โดยฝีมือเขียนของช่างและความเข้มข้นของออกไซด์ที่ใช้ เครื่องลายครามที่ผลิตขึ้นในประเทศจีนในศตวรรษที่ 16 จากเมืองจิงเต๋อเจิ้นเป็นสินค้าส่งออกสำคัญไปสู่ประเทศในแถบยุโรปและเอเชียรวมถึงประเทศไทย หรือบางกรณีเป็นเครื่องก้านัลแก์ทูตจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่เข้าไปเจริญสัมพันธ์ไมตรีในช่วงต้นของราชวงศ์ หมิง (Harrison 1995) เมื่อเครื่องถ้วยพอร์สเลนถูกส่งไปยังทวีปยุโรปในศตวรรษที่ 17 มันได้กลายเป็นสินค้าที่นิยมและเป็นที่แสวงหาอย่างมากจนได้ชื่อว่า “ทองคำสีขาว” ยุโรปสามารถมีเทคโนโลยีที่จะผลิตเครื่องถ้วยพอร์สเลนได้เองโดยไม่ต้องนำเข้าในปี ค.ศ. 1709 โดยโรงงานไมเซน (Meissen) ประเทศเยอรมัน และกลายเป็นเครื่องถ้วยในระบบอุตสาหกรรมในศตวรรษที่ 19 นับเป็นรูปแบบของเครื่องปั้นดินเผาที่เป็นที่รู้จักดีของบุคคลทั่วไป (Cooper 2000) (ภาพที่ 10)

การนำความเป็นเครื่องลายครามมาใช้ในโครงการนี้เป็นการลดทอนองค์ประกอบทางทัศนศาสตร์ลงมาเหลือเพียงการใช้สีน้ำเงินระดับต่างๆ เพื่อสื่อสารแนวความคิด โดยการผสมออกไซด์ของโคบอลต์ลงในเนื้อดินโดยตรงก่อนนำไปหล่อขึ้นรูป โดยระดับสีที่เกิดขึ้นนั้นทำได้โดยอาศัยการคำนวณปริมาณออกไซด์เป็นร้อยละโดยน้ำหนัก ทั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ทำการทดลองผสมออกไซด์ในจำนวนต่างๆ กัน จนได้ข้อสรุปเป็นสีจำนวน 5 ระดับ ตามตารางที่ 1

การผลิตชิ้นส่วนดินเผา

เมื่อกำหนดรูปทรงขนาดต่างๆ ที่ต้องการจะทำแล้ว จึงทำแม่พิมพ์ซึ่งมีขนาดขยายเป็น 115% เนื่องจากในการผลิตเครื่องปั้นดินเผานั้น หลังขึ้นรูปและเผาแล้วเนื้อดินจะมีการหดตัวในอัตราส่วนตามแต่ละชนิด ดินที่เลือกใช้ในโครงการนี้เป็นเนื้อดินพอร์สเลนสำหรับงานหล่อของบริษัท คอมพาวด์เคลย์ จำกัด รหัสชื่อดิน VCB สำหรับเผาที่อุณหภูมิ 1270 องศาเซลเซียส แม่พิมพ์สำหรับการขึ้นรูปทำด้วยปูนพลาสเตอร์ เป็นแม่พิมพ์ชนิดหล่อลง ซึ่งอาศัยการเทน้ำดินลงในแม่พิมพ์เพื่อให้ปูนดูดความชื้นดินในบริเวณข้างเคียงกับแม่พิมพ์จึงค่อยๆ จับตัวเป็น

ภาพที่ 10 เครื่องลายคราม ตัวแทนของความเป็นเครื่องปั้นดินเผาที่คนจำได้ง่าย

ตารางที่ 1 อัตราการผสมสีระดับสีต่างๆ

	สี	ออกไซด์ของโคบอลต์ ร้อยละโดยน้ำหนัก
1	ขาว	0
2	ฟ้าอ่อน	0.1
3	ฟ้า	0.2
4	น้ำเงิน	1
5	น้ำเงินเข้ม	2

รูปทรงตามแบบและมีความหนาใกล้เคียงกันไปโดยตลอด เมื่อได้ความหนาของชิ้นงานตามที่กำหนดไว้แล้วจึงเทน้ำดินที่เหลือภายในแม่พิมพ์ออกให้หมด การกำหนดความหนาของชิ้นงานทำได้โดยการควบคุมเวลาของการหล่อ เมื่อเทน้ำดินที่เหลือออกแล้วจะต้องคว่ำแม่พิมพ์ไว้และรอให้ดินแห้งตัว เมื่อดินแข็งตัวพอจึงแกะออกจากแม่พิมพ์ได้ โดยแยกชิ้นพิมพ์ตามที่ออกแบบไว้ก่อนหน้านี้อย่างระมัดระวังไม่ให้ชิ้นงานเสียหาย หลังจากแกะออกจากแม่พิมพ์แล้วจะต้องทำการเก็บความเรียบรอย คือตัดรอยที่เกิดจากแนวการแบ่งแม่พิมพ์ (parting line) และตัดขอบชิ้นงานตามระดับความสูงที่ต้องการ รวมถึงเจาะรูที่ด้านบนของทรงกระบอกสำหรับการติดตั้งต่อไป ชิ้นงานจะถูก

ปล่อยให้แห้งตัวอย่างช้าๆ เพื่อป้องกันการบิดเบี้ยว จากนั้นจึงนำไปเผาไฟเดียว ที่อุณหภูมิ 1270 องศาเซลเซียส ชิ้นงานที่ผ่านการเผาแล้วจะมีลักษณะถาวรไม่สามารถปรับเปลี่ยนได้อีกต่อไป (ภาพที่ 11)

การติดตั้งชิ้นงาน

การจัดองค์ประกอบของชิ้นงานทั้งหมดให้อยู่ร่วมกันเป็นชุดคำนึงถึง

- รูปทรงรวม ขอบเขตหรือปริมาตรในอากาศของผลงานทั้งหมดเมื่อสัมพันธ์กับที่ว่างในห้อง

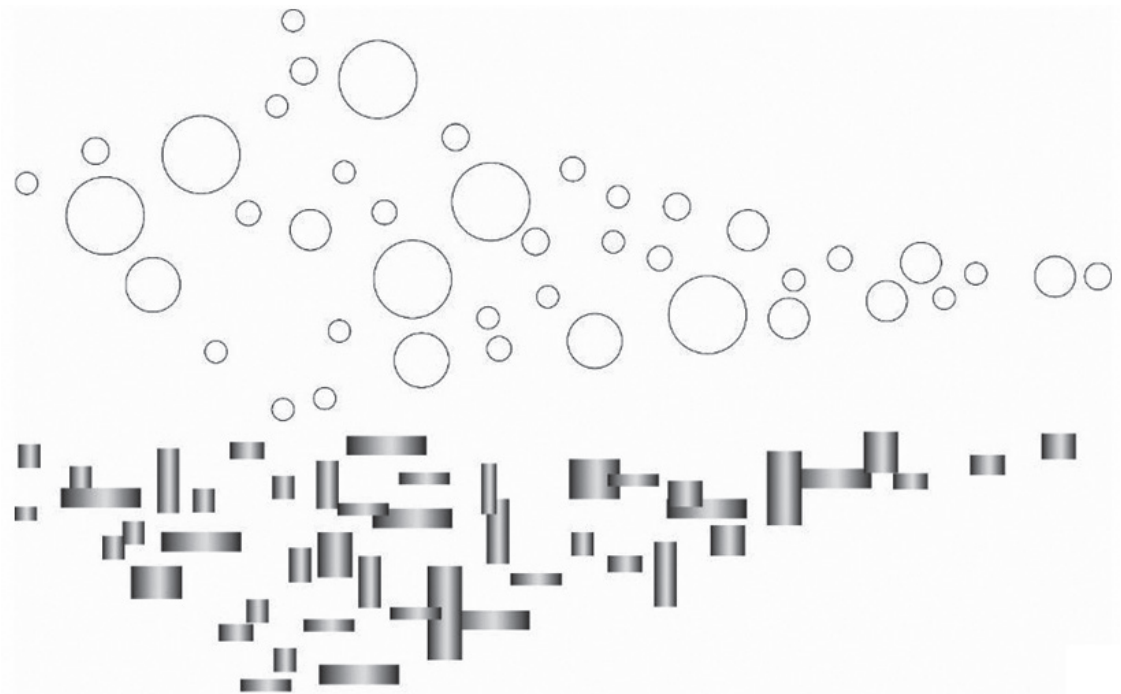

ภาพที่ 11 กระบวนการขึ้นรูป แม่พิมพ์ขนาดต่างๆ (ซ้ายบน) น้ำดินที่ผสมสีแล้วเตรียมเท (ขวาบน) น้ำดินขณะอยู่ในแม่พิมพ์ค่อยๆ ก่อตัวเป็นผนังของชิ้นงาน (ซ้ายล่าง) และชิ้นงานดินที่แกะออกมาแล้ว รอการตัดขอบ เก็บความเรียบร้อยและเจาะรู (ขวาล่าง)

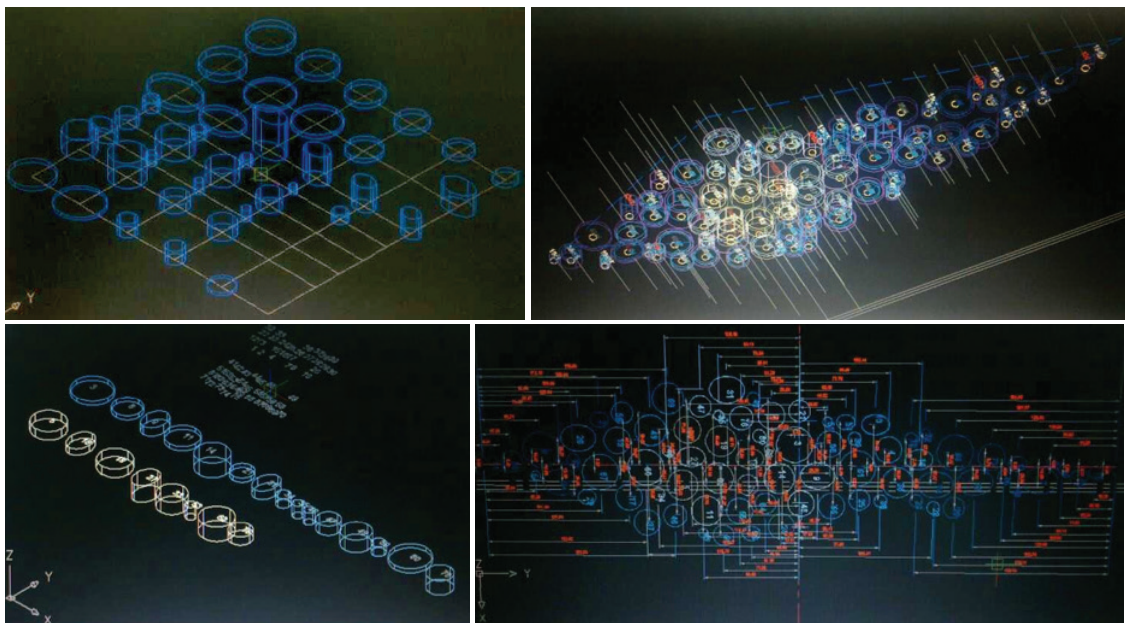
- การสร้างลำดับการรับรู้ของผู้ชม เช่น การไล่สีจากขาวไปหาน้ำเงินที่เข้มข้นเรื่อยๆ (กึ่งกลางออกสู่ด้านนอก) และระยะที่ห้อยต่ำสุดไล่ไปหาระยะที่ห้อยสูงกว่า (กึ่งกลางออกสู่ด้านนอกเช่นกัน)
- ความเป็นไปได้ต่างๆในการใช้ชาติติดตั้งที่มีเพียง 3 ขนาด ร่วมกับชิ้นงานเครื่องปั้นดินเผาที่มีขนาดหลากหลาย (ภาพที่ 12)

ในขั้นตอนเตรียมติดตั้งอาศัยการเขียนแบบสามมิติด้วย

โปรแกรม AutoCAD เพื่อลดความสับสนและช่วยให้องค์ประกอบทั้งหมดเป็นไปตามที่ต้องการ ข้อมูลจากการเขียนแบบทำให้ทราบได้ว่าจะต้องใช้ชาติติดตั้งขนาดเท่าใดสำหรับงานชิ้นใดสีใด สามารถกำหนดตำแหน่งที่แน่นอนเขียนเป็นแบบสะท้อนผ้าเพดาน เพื่อนำแบบดังกล่าวไปกำหนดจุดบนผ้าเพดานสำหรับการเจาะฝังทุกและห่วงในลำดับต่อไป ในขั้นตอนนี้ทำให้เห็นได้ว่าการมีสถาปนกร่วมอยู่ในคณะผู้ออกแบบนั้นมีความสำคัญอย่างมาก (ภาพที่ 13)

ภาพที่ 12 ภาพสเก็ตช์แสดงขอบเขตของรูปทรงโดยรวมเป็นรูปสี่เหลี่ยมรูปร่าง (โดยสังเขป)

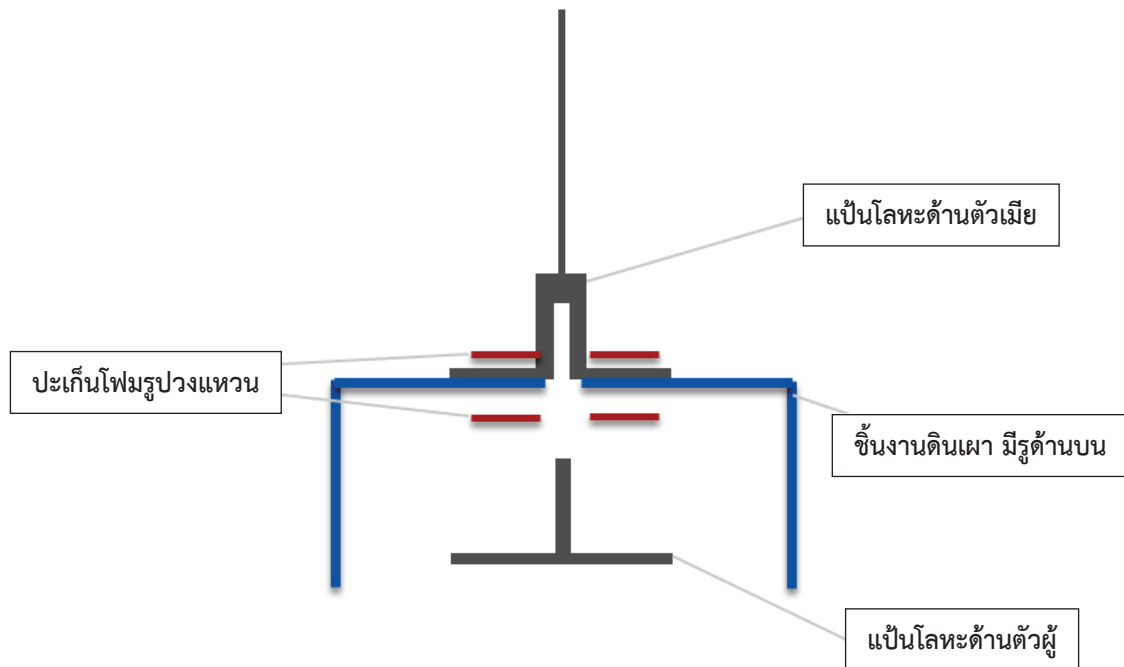

ภาพที่ 13 ภาพร่างการจัดวางชิ้นส่วนต่างๆ จากผังเพดานและรูปสามมิติ เขียนแบบโดย นายปิยะพงศ์ กรรณล้วน

เนื่องจากผลงานทั้งหมดจะถูกแขวนลงมาจากฝ้าเพดาน ในลักษณะลดหลั่นกันลงมา จึงออกแบบก้านที่ทำหน้าที่จับยึดชิ้นงานดินเผาและปลายอีกด้านหนึ่งมีลักษณะเป็นขอเกี่ยวเพื่อนำไปแขวนติดตั้งได้ง่ายบนห่วงที่ติดตั้งไว้ก่อนแล้วบนฝ้าคอนกรีตเปลือย ตัวจับยึดชิ้นงานทำจากแป้นโลหะขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 7 ซม. ในตัวจับยึดหนึ่งชุดมีแป้นสองด้าน ประคองทั้งด้านในและด้านนอกของชิ้นงานดินเผา ยึดเข้าหากันโดยที่แป้นด้านล่างมีแกนเป็นตัวผู้ แป้นด้านบนเป็นตัวเมีย ทั้งสองด้านรองด้วยปะเก็นทำจากโฟมยางรูปวงแหวนเพื่อป้องกันการกดเข้าหากันจนชิ้นงานแตก ชิ้นเข้าหากันผ่านทางรูที่ด้านบนของชิ้นงาน แป้นด้านบนเชื่อมติดตายด้วยแกนโลหะขนาด 3 มม. ติดปลายด้านบนสุดไว้เป็นขอ ความยาวของแกนโลหะมี 3 ขนาดคือความยาว 20 40 และ 60 ซม. ตามลำดับ เพื่อให้สามารถติดตั้งลดหลั่นกันได้ การกำหนดให้แกนโลหะมีเพียง 3 ขนาด จะช่วยให้กระบวนการทำงานไม่ซับซ้อนทำงานได้ในระบบกึ่งอุตสาหกรรม

ภาพที่ 14 การประกอบชิ้นส่วนดินเผาเข้ากับก้านโลหะ โดยแป้นยึดโลหะที่ออกแบบให้มีส่วนตัวผู้และตัวเมียเพื่อยึดทะลุผ่านชิ้นงาน

ภาพที่ 15 รูปแสดงการประกอบชิ้นส่วนต่างๆ เพื่อยึดชิ้นงานดินเผา

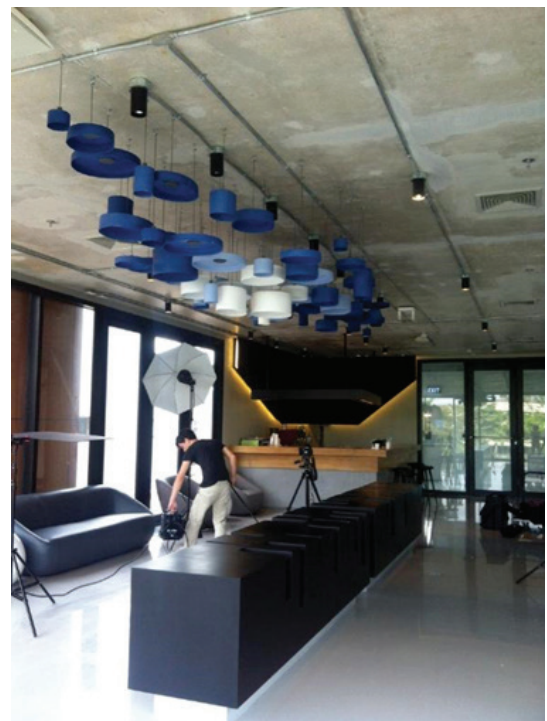
ภาพที่ 16 การติดตั้ง โดยเจาะฝังทุกซีเมนต์ยึดตะปูเกลียว
ปลายห่วง

ภาพที่ 17 มุมมองจากด้านล่างของผลงาน แสดงภาพแบน
โลหะที่ยึดจากด้านในชิ้นงาน ภาพถ่ายโดย Michael Albert
Trusler

บทสรุป

ผลงานศิลปะเครื่องปั้นดินเผาเพื่อการติดตั้งเฉพาะนี้ทำจากเนื้อดินพอร์สเลนที่คงทน การออกแบบอาศัยแนวคิดการใช้ข้อมูลทางกายภาพของเครื่องถ้วยชามที่ใช้ในงานการโรงแรม ซึ่งรวบรวมจากประเภทภาชนะและขนาดนำมาปรับเป็นรูปทรงพื้นฐานจำนวนมากเพื่อประกอบกันในผลงานจัดวางที่แขวนลงมาจากเพดานของห้อง ขนาดของผลงานกินพื้นที่ กว้าง 1.80 เมตร ยาว 4.50 เมตร ลึก 1.50 เมตร ชิ้นงานที่ประกอบในศิลปะเพื่อการติดตั้งเฉพาะที่ชิ้นนี้ขึ้นรูปด้วยการหล่อขึ้นดินสีกำหนดให้เป็นสีน้ำเงินในระดับต่างๆ เพื่อเชื่อมโยงถึงเครื่องลายครามอันเป็นเครื่องถ้วยที่เป็นที่รู้จักคุ้นเคยดีและสะท้อนถึงความเป็นเครื่องกระเบื้องที่มีคุณค่าสูงมาแต่อดีต ภาพรวมของชิ้นงานดินเผาหลากหลายขนาด

ภาพที่ 18 ชิ้นงานเมื่อติดตั้งเรียบร้อยแล้ว เมื่อเทียบสัดส่วน
กับบุคคล

เป็นการย้ำเตือนสำหรับนักศึกษาที่ได้ผ่านไประหว่างมาและได้ใช้พื้นที่นั้นๆ ให้ครุ่นคิดถึงภาษาชนหลากหลายขนาดและปริมาตรที่ต้องพบเจอในการปฏิบัติวิชาชีพและพึงศึกษาไว้สืบไป

เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่ากระบวนการวิจัยและออกแบบนี้ ได้อาศัยการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ซึ่งนำไปสู่ความเฉพาะเจาะจงของตัวงานที่มีต่อบริบทของสถานที่ อาศัยข้อมูลประวัติศาสตร์เครื่องปั้นดินเผาและความเข้าใจวัสดุดินเผาเพื่อสร้างเอกลักษณ์และความเชื่อมโยงกับการรับรู้ของบุคคลทั่วไป อาศัยสัมผัสทางการออกแบบเพื่อให้ได้รู้ลักษณะของผลงานที่เชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ของผู้ออกแบบในฐานะศิลปินเครื่องปั้นดินเผาและอาศัยความร่วมมือกับสถาปนิกซึ่งมีส่วนในแง่ความสัมพันธ์กับบริบทที่ว่าง รวมถึงการวางแผนการติดตั้งอย่างเป็นระบบ กระบวนการวิจัยและการออกแบบนี้จะถูกทำซ้ำได้อีกในโครงการอื่นๆ ในอนาคต

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. คณะมนุษยศาสตร์และการจัดการท่องเที่ยว “ข้อมูลคณะ”. สืบค้นวันที่ 20 มีนาคม 2560. <http://www.bu.ac.th/tha/academic-school-of-humanities-and-tourism-management.html>.

Cooper, Emmanuel. *10,000 Years of Pottery*. London: The British Museum Press, 2000.

Harrison, Barbara. *Later Ceramics in South-East Asia*. New York: Oxford University Press, 1995.